

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/87137>

Please be advised that this information was generated on 2019-01-23 and may be subject to change.

Straks is JSF niet nodig, en dan?

de opinieredactie – 22/04/09, 10:06

Jaïr van der Lijn

Alleen een analyse van mogelijke bedreigingen maakt duidelijk of we nu voor de JSF moeten kiezen of voor een heel ander soort wapen,

Het debat over de aanschaf van nieuwe jachtvliegtuigen voor de luchtmacht vraagt om meer toekomstvisie. Op dit moment is de discussie vastgelopen in een strijd tussen twee kampen die langs hun eigen belangen en gedachtenlijnen zijn vastgeroest.

In de eerste groep vinden we de voorstanders van aanschaf van de JSF. Zij bepleiten het beste materieel voor onze mannen en vrouwen, en claimen dat goedkoop uiteindelijk duurkoop zal blijken wanneer de aanschaf van een kwalitatief minder toestel met de levens van defensiepersoneel wordt betaald.

Tegenstanders

De tweede groep bestaat uit de tegenstanders van aankoop van de JSF. Zij schaffen bij voorkeur een goedkoper toestel aan of kopen het liever van de plank en zien de JSF vooral als een toy voor de boys. Het geldt dat met het kopen van een jachtvliegtuig van de huidige generatie toestellen, zoals nieuwe F-16's, wordt bespaard, kan dan in andere zaken, zoals onderwijs en gezondheidszorg, worden geïnvesteerd. Deze laatste groep voelt zich door het huidige economische klimaat nog eens gesterkt.

Waar het tot nu toe in het JSF-debat aan ontbreekt, is een strategisch debat over de toekomst. Hiertoe moet worden gekeken naar wat de mogelijke veiligheidsbedreigingen zijn en welke rol (bemande) jachtvliegtuigen hierin spelen. Deze vraag – 'wat gaan we waarschijnlijk nodig hebben' – is in lijn met de Defensie Toekomstverkenningen, een kabinetsbreed project waarmee getracht wordt een antwoord te geven op de vraag hoe de krijgsmacht er in 2020 moet uitzien. Een dergelijk toekomstgericht antwoord biedt bovendien een veel betere onderbouwing voor de overweging om al dan niet de JSF aan te schaffen.

Voor de komende twintig jaar kan de inzet van jachtvliegtuigen bij de volgende bedreigingen mogelijk worden geacht:

Terrorisme. Hoewel tegen terroristische organisaties jachtvliegtuigen kunnen worden ingezet, onder meer om foto's te maken, trainingskampen uit te schakelen en precisieaanvallen uit te voeren, kan vanwege een gebrek aan mogelijkheden bij die terroristen om jachtvliegtuigen uit te schakelen een wapen als de huidige generatie vliegtuigen, zoals de F-16, wellicht ook in de toekomst volstaan.

(Natuur)rampen. Bij humanitaire of natuurlijke noden, zoals overstromingen en aardbevingen, kunnen jachtvliegtuigen hulpoperaties ondersteunen door middel van bijvoorbeeld verkenningsvluchten. Voor een dergelijke taak is er absoluut geen behoefte aan zeer geavanceerde vliegtuigen.

Falende staten. Ook in de toekomst zullen regio's waar de overheid geen of weinig invloed en bestuurscapaciteit heeft, een probleem blijven, vooral voor de lokale bevolking, maar indirect ook voor Nederland en de internationale rechtsorde. In het geval defensie moet optreden tegen lokale rebellengroeperingen en krijgsheren die zelf slecht zijn uitgerust, of wanneer in het kader van een vredesoperatie de vrede moet worden gehandhaafd, volstaat wederom waarschijnlijk een jachtvliegtuig van de huidige generatie.

Schurkenstaten. In het verleden heeft de F-16 onder meer bij het Kosovo-conflict volstaan. Servië beschikte niet over middelen om effectief tegen de geallieerde luchtvloot op te treden. In de toekomst moet echter met de mogelijkheid rekening worden gehouden dat ook potentieel goed georganiseerde tegenstanders als Iran, Noord-Korea of Venezuela in staat zullen zijn jachtvliegtuigen aan te schaffen die gelijkwaardig zijn aan de F-16 waarover onze luchtmacht momenteel beschikt.

Als men daarvan uitgaat, is het zinvol met de JSF een stapje op de tegenstander voor te lopen om een conflict met zo min mogelijk schade voor de lokale bevolking en de eigen eenheden, te kunnen beslechten.

Grote mogendheden. Ook zwaardere potentiële tegenstanders, zoals Rusland of China, kunnen in de toekomst beschikken over toestellen die gelijkwaardig zijn aan de F-16. Voorlopig ziet het er echter niet naar uit dat deze landen zelf meer geavanceerde jachtvliegtuigen zullen ontwikkelen.

Superieur

Zij zullen dus waarschijnlijk kwalitatief niet op ons vooruitlopen, maar wellicht wel op gelijke voet komen te staan. In dat geval is het dus eveneens gewenst om over een superieur vliegtuig te beschikken. Het is echter maar zeer de vraag of het tot een daadwerkelijk treffen met dit soort grote mogendheden zal komen, omdat we immers ook de komende twintig jaar nog op de 'bescherming' van een bondgenootschappelijke (nucleaire) paraplu kunnen rekenen.

Welk type wapenplatform een goede keuze is, kan op basis van een verdere uitwerking van bovenstaande analyse beter worden beargumenteerd. Dit kan de JSF zijn, maar dat staat op voorhand zeker niet vast. Het is zelfs niet ondenkbaar dat geheel andersoortige wapenplatformen – bijvoorbeeld onbemande vliegtuigen of materieel bij andere krijgsmachtdelen – de voorkeur verdienen.

Domineren

De twee denkwijzen die momenteel het debat domineren, gaan voorbij aan de meest fundamentele vraag: waar en hoe willen we onze defensie in de toekomst inzetten. Bovendien kunnen zij beide op den duur juist een aanslag op de portemonnee blijken. Het is immers net zo zonde om duur materieel te kopen dat niet voldoet, als duur materieel dat niet nodig is.

Een besluit over de aanschaf van nieuwe jachtvliegtuigen voor het ministerie van Defensie moet dus worden getoetst aan de mate waarin ze bij toekomstige bedreigingen kunnen worden ingezet. Een dergelijke aanpak zal uiteindelijk geen afbreuk doen aan de veiligheid van het defensiepersoneel en tegelijkertijd wel zo kosteneffectief zijn.